

Pas in het hoger onderwijs zijn veel jongeren met autisme écht op hun plek, zegt wetenschapper Theo Bakker die onderzoek deed naar de achtergrond van studenten met autisme aan de Vrije Universiteit. 'Helaas kost het ze veel moeite om daar uiteindelijk ook terecht te komen.'

De universiteit is bij uitstek de plek om te floreren

Jongeren met autisme leggen vaak wonderlijke routes af in het onderwijs, daarover bestaan veel anekdotische verhalen. Nu is de route van bachelorstudenten met autisme van één van de grootste Nederlandse universiteiten grondig onderzocht, de Vrije Universiteit (VU) van Amsterdam. Het is het eerste grootschalige Nederlandse onderzoek naar studenten met autisme in het hoger onderwijs.

Ruim twaalf procent van de studenten met autisme haalt eerst een propedeuse in het hbo, tegen ruim tien procent van de VU-studenten zonder 'functiebeperking'. 'De grootste verrassing is echter dat bijna één op de tien studenten met autisme staatsexamen aflegt - het zogeheten colloquium doctum - om de universiteit binnen te komen,' zegt VU-onderzoeker Theo Bakker, gespecialiseerd in onderwijsdata. 'Dat is drie keer zo vaak als studenten zonder autisme. Blijkbaar kost het ze meer moeite om er te komen. Gemiddeld zijn ze ook één jaar ouder.'

Geschiedenis

Het aantal VU-studenten met een (kenbaar gemaakte) autismediagnose blijkt de afgelopen jaren te zijn gegroeid, van 0,20 % in 2010 tot 0,45 % in 2016. 'Als je ervan uitgaat dat naar schatting één procent van de bevolking autisme heeft, zijn er in werkelijkheid waarschijnlijk nog veel meer studenten met autisme op de VU,' zegt Bakker. 'Blijkbaar kiezen velen er toch nog altijd voor om hun diagnose bij aanmelding niet te melden. Dat is erg jammer want uit werkelijk alle onderzoeken tot nu toe blijkt dat de kans op studiesucces in het hoger onderwijs groter is als je dat wél doet.'

Bakkers onderzoek bevestigt het bekende beeld dat relatief veel mensen met autisme zich graag bezighouden met exacte vakken: 55,7 % van de VU-studenten met autisme doet een opleiding waarbij exacte vakken als wiskunde en natuurkunde een grote rol spelen, tegen ongeveer 30 % van de overige studenten. Deze uitgesproken voorliefde voor bèta-studies bleek eerder ook al uit andere onderzoeken, onder meer van de

Door Julie Wevers

Britse autisme-expert Simon Baron-Cohen. 'Zeker zo verrassend vind ik echter dat maar liefst 44,3 % blijkbaar iets heel anders studeert,' zegt Bakker. 'Opvallend veel studenten met autisme kiezen bijvoorbeeld voor een studie geschiedenis.'

Nederlands Autisme Register

Bakker heeft niet onderzocht wat de oorzaak is van het grote aantal studenten met autisme dat staatsexamen aflegt bij de VU. Vermoedens heeft hij wel, zeker na de vele gesprekken die hij voerde met VU-collega Sander Begeer, mede-auteur van het onderzoek. Samen met de NVA richtte Begeer bij de VU het Nederlands Autisme Register (NAR) op. Hij bracht Bakker op het idee om de digitale studentengegevens te gebruiken voor onderzoek naar autisme. Doel: het verbeteren van de ondersteuning.

'Waarschijnlijk zijn deze studenten om de een of andere reden voortijdig gestopt met hun middelbare school,' zegt Bakker. 'Ondanks dat ze het cognitief gezien wél aankunnen. Als je kijkt naar hun intellectuele capaciteiten is er echt helemaal geen probleem.'

'De kans op studiesucces is groter als je je diagnose meldt'

>> lees verder op
pagina 32

‘Studenten met autisme vormen een opvallend zelfbewuste groep’

Speciale interesses

Dat zij toch uitvielen in het voorgezet onderwijs, heeft dan ook zeer waarschijnlijk met heel andere dingen te maken, denkt Bakker. ‘Ik kan mij voorstellen dat het leven op een middelbare school erg veel vraagt van leerlingen met autisme, zoals om kunnen gaan met stress en met medeleerlingen. Ook heb je op de middelbare school te maken met veel verschillende vakken. Ook dat kan moeilijk zijn voor leerlingen met autisme.’

Pas in het hoger onderwijs zijn veel leerlingen met autisme volgens Bakker écht op hun plek. ‘Dat lijkt mij bij uitstek de plek waar ze kunnen floreren. Als je een speciale interesse hebt, is het zeker op een universiteit heel normaal dat je je daar helemaal in verdiept. Helaas kost het ze blijkbaar veel moeite om daar uiteindelijk ook terecht te komen.’

Om de kansen van studenten met autisme aan de universiteit te vergroten, doet Bakker in zijn onderzoek ook een aantal aanbevelingen. Zo vindt hij dat er veel meer aandacht moet komen voor de aanpassingen die er mogelijk zijn voor aspirant-studenten met een diagnose - zoals autisme, dyslexie of ADHD - die een colloquium doctum afleggen. Bijvoorbeeld een rustige examenplek of extra tijd. ‘Deze voorzieningen kunnen de slaagkans van studenten met autisme positief beïnvloeden, maar helaas is de informatie hierover op dit moment nog heel moeilijk te vinden op de websites van universiteiten.’

Openheid over autisme

Een andere aanbeveling is om duidelijker te communiceren over wat het studenten met autisme oplevert als zij hun diagnose melden. En: tegen welke privacy-prijs. ‘Ik weet niet hoe het bij andere universiteiten is geregeld, maar bij de VU wordt informatie over een diagnose alléén gebruikt om bij aanvang van de studie de juiste aanpassingen te kunnen regelen. Vervolgens gaat het verder niemand wat aan - op de eindexamencommissie na dan - waarom ze die aanpassingen hebben. Docenten en medeleerlingen weten dus alléén dat ze autisme hebben, als de student het ze zelf vertelt.’

De voordelen van openheid over autisme of andere diagnoses zijn volgens Bakker groot. ‘Als er bijvoorbeeld sprake is van studievertraging kunnen VU-studenten met autisme aan het einde van het eerste studiejaar een verzoek indienen tot vrijstelling van het bindend studieadvies. Ook hebben ze het recht om toetsen af te leggen in een rustige ruimte en krijgen ze extra examentijd.’

Zelfbewuste groep

Bakker vindt studenten met autisme een ‘opvallend zelfbewuste groep’. Deze conclusie trekt hij vooral op basis van hun antwoorden tijdens de zogeheten ‘matching dag’ voorafgaand aan de studie. Op deze dag wordt onderzocht of de opleiding

en de student goed bij elkaar passen. ‘Beter dan andere studenten lijken zij in staat om realistisch in te schatten wat ze wel en niet goed kunnen. Ze geven bijvoorbeeld vaker aan dat ze moeite hebben met plannen. Mijn indruk is dat andere studenten zichzelf op dit vlak nogal eens overschatten.’

Ook verwachten opvallend veel beginnende studenten met autisme problemen op het gebied van concentratie. Bakker: ‘Ze vragen ook niet voor niets die voorzieningen aan. Ze weten bijvoorbeeld: het kost mij meer moeite om een toets af te leggen. Ze zijn dan ook niet van plan om veel activiteiten buiten hun studie te gaan ondernemen, zoals een bijbaan of een actieve rol binnen een studievereniging. Ze gaan vol voor de studie. Die focus vind ik heel typerend voor deze groep.’

Volgens Bakker laat zijn onderzoek zien dat een studie aan de universiteit prima kan als je autisme hebt. Anders dan vaak wordt gedacht. Bakker: ‘Dankzij mijn gesprekken met Begeer weet ik dat studenten met autisme en hun naasten vaak het idee hebben dat een universitaire studie heel zwaar is. De neiging bestaat soms zelfs om te zeggen: ‘Doe het toch maar niet, ga maar liever naar het hbo’. Het hbo is ook prima hoor, maar dit onderzoek laat duidelijk zien dat er studenten met autisme zijn die succesvol zijn begonnen aan een universitaire studie. Dat vind ik een heel mooi inzicht. Op de taaltoetsen Nederlands en Engels die tijdens de eerste collegeweek worden afgenomen, scoren zij zelfs duidelijk beter dan andere studenten.’ ●

Promotieonderzoek

Voor zijn onderzoek maakte Theo Bakker gebruik van de - geanonimiseerde - gegevens van 27.143 VU-studenten die in 2016 begonnen aan hun eerste jaar. Bijvoorbeeld over hun studiekeuze, opleidingsroute tot aan de universiteit, eindexamencijfers van de middelbare school, deelname aan open dagen en resultaten van de taaltoetsen in de eerste week. Hij vergeleek drie groepen: studenten met autisme (97), studenten met een andere diagnose (2252) en studenten zonder diagnose (24.794). Had een student zowel autisme als één of meerdere andere diagnoses, dan telde hij of zij mee voor de autisme-groep. Vooral dyslexie (7,2%) en ADD/ADHD (6,2%) bleken veel voor te komen bij de studenten met autisme.

Background and Enrollment Characteristics of Students with Autism in Higher Education Research in Autism Spectrum Disorders. Auteurs: Theo Bakker, Sandjai Bhulai, Lydia Krabbendam en Sander Begeer. Voor zijn promotieonderzoek zal Bakker de bachelorstudenten volgen tot en met hun masteropleiding.

Paul Reukers (1955) kreeg zijn diagnose rond zijn 53^e jaar, is al heel lang getrouwd en heeft vier soorten huisdieren. Tot aan zijn vervroegde pensioen werkte hij als fraudedeskundige kindersmokkel.

Schoonschrijven

‘Joehoe, ik sta hiehier,’ riep de juf nogal eens door de klas, en dan zag ik dat de klasgenootjes die naast en achter mij zaten nogal eens naar mij keken. Het verband tussen joehoe en mij, legde ik na een poosje zelf ook toen ik het eventjes niet zo druk had. Soms kwam de juf na het roepen naar me toe om mij van dichtbij te vertellen dat ze het tegen mij had gehad. Dan stond ze alleen niet meer waar ze had gezegd dat hiehier was, en dat deed haar verhaal geen goed. Juffen waren op zich best wel aardig, maar nuttig of zo vond ik ze niet.

‘Juffen waren best aardig, maar nuttig vond ik ze niet’

Wat is er nou boeiend aan: ‘Jongens en meisjes, we gaan vandaag kijken hoe je een kroontjespen vasthoudt’? Ik zou het niet weten, maar de bron van wijsheden hield de pen desondanks hoog boven haar hoofd zodat iedereen hem goed zag. Zo kreeg ik het (uiterst korte) lesje vanzelf toch binnen. Tijd voor wat anders, concludeerde ik.

Eens kijken of er achter mij nog nieuws was. In mijn rug zat namelijk tot mijn grote genoegen mijn toen-liefje, op wie ik al was sinds de kleuterschool. ‘Juf, hij pest me,’ was niet helemaal wat ik bedoelde, maar ze lachte wel met kuiltjes in haar wangen. Het moest dus wel dat ze ook op mij was. ‘Paultje Reukers, wil jij vandaag soms les van Marianneke, want dan ga ik wel naar huis.’ Eerst moest ik eventjes de gang op, en toen de juf vond dat zij mij weer kon velen, had ze alle inktpotjes gevuld. Met echte inkt.

‘We hebben geleerd hoe je rustig je pen indoopt, rustig je pen naar het papier brengt en dan rustig gaat schrijven.’ Ik wist van niks, maar als je vers uit de gang komt, heb je misschien wat goed te maken. Met wat ik nog net wel had geleerd, hief ik daarom mijn pen hoog en doopte van harte. Terug boven mijn kruin drupte het ding. De kruintjespen gleed soepel en gul over het velletje en ik ging lekker. Vond het blauwe vocht ook. Het maakte een ommetje langs mijn handen, een elleboog, de schoolbank en mijn neus.

Ik mocht nog eens naar de gang en door naar het bezemhok onder de trap. Daar zat de mevrouw die naast de vloeren ook mij wel weer toonbaar zou krijgen. In die jaren heette gedrag als dat van mij nog gewoon moeilijk. ●